

התשע"ז
2016

בכסלו
בדצמבר

י"א
11

**תגובה הקליניקה למשפט וטכנולוגיה לתזכיר חוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים
ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכים זיהוי ובמארגן מידע (תיקון מס' ...), התשע"ז-2016**

1. מצ"ב-tagoba לתקזכיר החוק הנ"ל.
- 2.htagoba הנוכחית, נכתבה במסגרת הקליניקה למשפט וטכנולוגיה, המרכז למשפט וטכנולוגיה, הפוקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה.
3. בכתיבת התגובה סייעו הסטודנטים שחר אדרי, אחינעם אילוז מор-יוסף, יומי איציק, מור ארליך, שירי ברשצקי, נמרוד זינגרמן, חנן הול כהן, גיא מסס, ספר פוניה, נמרוד פיטוסי, ארנסט פרת, אלון רוזן-כץ ודינה שמסי.

בברכה,

עו"ד
דלית קון-דרור פולדמן,
מנהלנית, הקליניקה למשפט וטכנולוגיה
המרכז למשפט וטכנולוגיה
הפקולטה למשפטים,
אוניברסיטת חיפה

תגובה לתזכיר חוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכים זיהוי ובמאגר מידע (תיקון מס' ...), התשע"ז-2016

כללי – בעיות מהותיות עם המאגר הביומטרי

1. רבות כבר נכתב על הביעות שמאגר ביומטרי עלול להעלות. בתגובהנו זו לא נרחיב את הדיבור על הדברים שנאמרו כבר בעבר. אולם פטורים בלבד אין אנו יכולים להישאר ועל כן נציג בקצרה את הבעויות המהותיות שעולות.
2. היו מי שטענו לכך שהמאגר הביומטרי המכיל מידע אישי רב על אנשים עלול להיות מוגצל למטרות שונות מהמטרה המקורית לשמה נאסר ודין בשינוי החוק, ללא הסכמת כלל הציבור שמסר את האמצעים הביומטריים, על ידי מחוקק עתידי, על מנת לשנות את ייעוד השימוש בדגימות המצוויות במאגר.¹
3. כך גם נתען כי המאגר יהיה יעד לפיצחה לגורמים מזיקיים שעולים לעשות שימוש במידע.² כיום העידן בו הרשוויות ותשתיות קרייטיות מותקפות על בסיס יומי על ידי האקרים – (וראו מקרה נזכר לעילית ודרישה הוכפר לשחרור המסמכים³), עולה השאלה האם הרשוויות יכולות באמת להגן על מאגר ביומטרי מפני תקיפות דומות.
4. עצם הקמת המאגר הביומטרי מרכזו מידע רב על נתוני המדינה בידי השלטון ועל כן עלול לפגוע בזכויות הפרט בכלל ובזכות החקתית לפרשיות בפרט. בכך, מאוזן יחס הכוחות שבין המדינה לבין נתינה משתנה ועלול לפגוע בנתינים.⁴
5. ניסיון העבר מלמד כי ברגע שיישנו מאגר עליו שומרים בני אדם, הוא מועד להדלות. כך קרה למשל עם מאגר מרשם האוכלוסין היישן שהופץ ברבים, שלא כדין, בידי עובד שהיתה לו גישה למאגר. אין כל עירובה כי מקרה כזה לא יתרחש שוב עם המאגר הביומטרי, דבר שיגרום לפגיעה קשה אף יותר בפרטיות.⁵
6. לדברי פרופ' מיכאל בירנהק, העוסק בתחום הפרטיות, עולה כי הציבור לא וויתר על הפרטיות בדרך מסוימת ומודעת. לטענתו פרקטיקות איסוף המידע לרוב מוסתרות ואין שkopota, כך שהציבור לא

¹ אבנר פינצ'יק: מישחו החליט שהדין הציבורי מיותר" **ארץ אחרת** 60 (2011) (להלן: אבנר פינצ'יק)
² שם.

³ יאיר קראוס ויעדו בן שושן "האקר 'נעלי' נסמכים של נזרת עילית ודורש קופר" **NRG** (28.11.16).

⁴ אבנר פינצ'יק, לעיל ה"ש, 1, מיכאל בירנהק "סיכום המאגר הביומטרי ראוי לקבורת חמור" - **ארץ אחרת** 65 (2012) (להלן: מיכאל בירנהק). רואו גם לניין הפרטיות כזכות יסוד וכן לעניין יחס הכוחות בין המדינה ונתניה אבי מרציאנו "עיזון ביקורת בפרויקט הביומטריה הישראלית" **טיוריה וביטחון** 41, 46 (2016).

⁵ אבנר פינצ'יק, לעיל ה"ש, 1, אליו בהם "אל תיתנו את האצבע למאגר" **ארץ אחרת** 64 (2012) (להלן: אל' ביהם).

מודע לכך שהסכים לוותר על פרטיותו. לדבריו, "הפרטיות היה וקיים. ההכרזה השלטונית על מותה מוקדמת מדי. בלי פרטיות נתקשה לתפקיד בחברה האינטנסיבית והתובענית שבה אנו חיים".⁶

ישנן דעות סותרות האם הבעה של הרכשה הcpfola, לשמה הוקם המאגר, הוא אכן בעיה ממשמעותית דיה, ואם כן האם היא אכן מהותית כבר עתה או שמא היא רק צפואה להתרחש בעתיד אם בכלל. יתר על כן אין תמיינות דעים האם הדבר מצדיק את קיומו של המאגר הביומטרי.⁷

קיים אמצעי פוגעניים פחות מהסדר המוצע כדי שייפגע במידה שאינה עולה על הנדרש על מנת להשיג את מטרת הזיהוי ואת מניעת הזיופים

8. פרופ' עומר טנא⁸ ציין במאמר משנת 2014, בו ניתהה את שאלת המאגר הביומטרי לעומקה, כי החוק, אשר ללא עוררין פוגע בזכותו לפרטיות, אינו עולה בקנה אחד עם פסקת ההגבלה הקבועה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בין היתר, לדבריו, **הפגיעה בפרטיות, ככל הנראה, אינה לתקלית ראוייה ובכל מקרה עולה על הנדרש – שכן ישנן חלופות פוגעניות פחותות להשתגת המטרה.**⁹

9. לא זו בלבד אלא שפרופ' עדי שמיר, מומחה להצפנה, הציע טכנולוגיה המtabסת על **עמעום הקשר בין פרטיים מזוהים של אדם לבין הנתונים הביומטריים שבמאגר**. כך, הקשר יהיה חזק דיו למנוע הנפקה כפולה או זיופ של תעוזות זהות, אך חלש מדי בקשר שהממשל יחליט לשנות את הכללים ולעתות שימושים חדשים במידע הביומטרי. עמעום הקשר החד-ערכי עשוי להקטין את הפגיעה בזכויות אדם ובערכיהם חוקתיים. מאגר זה אולי לא יאפשר פתרון תיקים פליליים אולם לא יפגע יתר על המידה בפרטיות ויאפשר את הסרת האיום בגין זיהויות זיופים בדרך טובה יחסית.¹⁰ כך גם בדו"ח המומחים שפורסם בשיתוף עם התנועה לזכויות דיגיטליות צוין כי לא ניתן הזרמנות ראוייה ואמיתית לבחינת חלופות פוגעניות פחותות.¹¹

10. בדומה, בגרמניה החליטו בעבר לא להקים מאגר בהחלטה מודעת. שם הגם ששמים אמצעים ביומטריים בדרכון (תמונה), משמידים את התמונה במקום ולא יוצרים מאגר מרכזי.¹² בנוסף, רוב מדינות אירופה נסוגות כיום ממאגרים ביומטריים משיקולים שונים ובעיקר משיקולי פרטיות והחשש מפני שימוש

⁶ מיכאל בירנהך לעיל ה"ש

⁷ יעיר כי בדו"ח המסכם לתקופת המבחן של הרשות לניהול המאגר הביומטרי החדש מרץ 2015 (הרשות לניהול המאגר הביומטרי, דו"ח מסכם לתקופת המבחן (מרץ, 2015)), נטען כי יש עדויות מספקות לכך. עם זאת, בדו"ח מבקר המדינה שיצא בחודש יוני 2015 (מבקר המדינה, דו"ח ביקורת – תיעוד לאומי ביומטרי – תקופת המבחן (יוני, 2015)), נטען כי אין עדויות מספקות לכך. ראו גם התגובה לזכויות דיגיטליות ומזהים, **ניתוח הדו"ח המסכם לתקופת המבחן של הרשות לניהול המאגר הביומטרי (מרץ 2016)** (להלן: **דו"ח המומחים**).

⁸ המכון כסוג נושא למחקר וחינוך של האיגוד הבינלאומי למומחי פרטיות (IAPP), ראו דף מרצה המכילה למנהל <https://www.colman.ac.il/node/1200>

⁹ עומר טנא "חוק המאגר הביומטרי: סיכון וhzדמנויות", **המשפט** יז(2) 421 (התשע"ד).

¹⁰ אבנר פינצ'יק, לעיל ה"ש, 1, אליו בהםם לעיל ה"ש 5.

¹¹ דו"ח המומחים לעיל ה"ש 7.

¹² אבנר פינצ'יק, לעיל ה"ש 1.

לרעה במידע בין אם על ידי המדינה ובין אם על ידי גורמים עוינים. זאת, לעיתים חurf העובדה כי לעתים הממשל כבר השקיע כספים רבים בהקמת מ Lager ניסיוני ראשון, למעט מספר מדיניות חריגות.¹³

כך גם על פי דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת משנת 2014 עולה כי ברוב המדיניות שנבדקו לא נדרשת טביעה אצבע לשם הנפקת תעודה זהות המכמה.¹⁴ ממשך זה עולה כי ניתן להנפיק תעודה זהות המכמה העונה על הבעות שעליו, גם ללא צורך של מסירת טביעות האצבע. על כן, למצער, ניתן היה להוריד מהתזכיר הנוכחי את הדרישה למתן טביעה אצבע, כך שלא יהיה צורך כלל לתת טביעות אצבע מראש ולא רק למחוק אותן כדיעד לבקשתו של האדם.

מן הכלל אל הפרט

11. נוכח האמור לעיל, נראה כי המ Lager על פי המוצע לתיקון לחוק יהווה פגעה בפרטיות במידה העולה על הנדרש לאור חלופות פוגעניות פחותה מהטרה לשמה נוצר החוק. **על כן נציג לבטל את המ Lager במתכונתו הנוכחי ולבחוון חלופות אפשריות אחרות.**

12. אם בכלל זאת יוחלט להמשיך עם התקיקון לחוק ולהשאיר את המ Lager על כנו, נציג לבחון חלופת פוגענית פחותה (סעיף 10(א) ו(א) וסעיף 10א) – **בה לנדרש כלל לתת טביעות אצבע מראש.** אם אף דעתנו זו לא תתקבל נציג כי **למצער בריית המהдел תהיה הפוכה** – דהיינו כל טביעה אצבע שתילקה או שנלקחה בתקופת הניסיון, תושמד לאחר העיבוד הנדרש כאמור, אלא אם יבקש האזרה במפורש לשמר אותה במ Lager (כאם יועיר כי גם לא ברור מדוע הורידו את המילה "מוראות" בסעיף 2 לחוק).

13. כך גם נפונה את תשומת הלב לטעות סופר שנפלה בתיקון סעיף 3.
 14. התקיקון לסעיף 6 – לא ברור כיצד הוא עולה בקנה אחד עם מטרות החוק כפי שהוצעו בסעיף 1 וכן לא ברור מהי רמת האבטחה הנדרשת בו ואם כלל נלקחת בחשבון. כך גם סעיף 6(ז) אינו ברור דיון.
 15. שאר התקיקונים המוצעים (סעיף 27 ואילך) לא הוסבו בתזכיר וראוי כי יוסברו.

¹³ בambil שלג ונעמה צפוני "מדיניות אירופה נסוגות מן המהלך הביאומטרי" **ארץ חדשה** 64 (2012). ראו בעיקר התיאhostות לתחלים שקרו עד שנת 2012 ביחס למ Lager הביאומטרי במדינות אנגליה, צרפת והולנד.

¹⁴ הכנסת מרכז המחקר וה מידע, **אמצעי זיהוי ביומטריים במסמכים זיהוי ושמירת המידע הביומטרי במ Lager מידע מישלטיים – תМОנת אצבע – גרסה מעודכנת** (רווי גולדשטייט כותב, יובל וורגן מאשר, מרץ 2004)